

KRONIKA 1997

Rok 1997 bol dôležitý najmä pre našich spoluobčanov z osady Gápel. V tomto roku si totiž pripomenuli 250. výročie vzniku Gápla. Organizátorom osláv boli občania osady a pracovníci Obecného úradu vo Valaskej Belej. V osade žije už len 40 trvalo bývajúcich obyvateľov. Jedná sa prevažne o starých ľudí, ktorí potrebujú pomoc spoločnosti. No vzhľadom na upadajúcu ekonomiku to nemajú ľahké. Šetrí sa na všetkom. Problémy sú s autobusovými linkami a na to nadväzuje problém dochádzky k lekárovi / ošetrojúceho lekára majú v obci Valaská Belá, čo je 9 kilometrov/ a tiež so zásobovaním obyvateľov Gápla potravinami. Stále sa tam totiž striedajú predavači. Všetci nakoniec zistia, že predávať potraviny pre také malé množstvo ľudí sa nevypláca.

Stále sa boríme s problémom nezamestnanosti. K 31. 12. 1997 bolo evidovaných na úrade práce 91 ľudí, z toho 37 žien, 54 mužov a 5 absolventov.

Počasié

Priemerná teplota vzduchu v roku 1997 bola 7°C, najviac v auguste 17,3 °C. Najteplejšie mesiace boli jún a august, najväčšia teplota bola nameraná 29. júna – 31,2 °C. Najstudenšími mesiacmi boli január a február kedy sme namerali okolo – 15 °C. Najchladnejším dňom bol 27. január – 15,8 °C. Priemerná relatívna vlhkosť vzduchu bola 79 %, najviac v januári – 91 %-ná vlhkosť. Úhrn zrážok v roku 1997 bol 962 mm. Najviac zrážok bolo v mesiaci júl – 234,6 mm. Veľa zrážok padlo i v mesiaci jún a november, najviac zrážok spadlo 17. novembra – 48,2 mm. Priemerná rýchlosť vetra bola 0,9 m za sekundu, Najviac fúkalo v apríli a v máji – až 1,6 m za sekundu. Bolo 63 dní so snehovou pokrývkou, najviac v januári – 31 a vo februári – 16. Bolo 11 búrok, najviac v máji – 4. Ale po jednej búrke bolo i v mesiacoch február, marec a október. Počet jasných dní /keď je oblačnosť menšia ako 20 %/ bol 35, najviac vo februári – 9 a v marci – 6. Počet zamračených dní /oblačnosť je väčšia ako 80 %/ bol 135, najviac v novembri a decembri. Počet mrazových dní bol 149, celý január, 22 dní z februára, 24 dní z marca a 21 dní z apríla. Mrazy prišli už v septembri – 3 mrazové dni, v októbri ich bolo 15, v novembri 16 a decembri 17. Počet letných dní bol 48, najviac v auguste – 23, 9 v júni, 7 v máji, 6 v júli a 3 v septembri. /teplota je väčšia ako 25 °C. V roku 1997 bolo 117 zrážkových dní, najviac v júli – 18.

Verejný a politický život obce

Činnosť obecného zastupiteľstva

Na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 30. januára poslanci rozhodli:

- o prijatí Mgr. Heleny Divékyovej do pracovného pomeru ako lekárničku so základným platom 13.000,- Sk
- poslanci sa ďalej zaoberali žiadosťou obyvateľov lazov Repkovci a Kupkovci o opravu miestnej komunikácie do lazov, rozšírenie miestnej rozhlasovej siete a zároveň i sťažnosťou na devastáciu životného prostredia pracovníkmi štátnych lesov pri lesných prácach. Na zasadnutí sa zúčastnil Ing. Celestín Smolen, Rudolf Benedik a Pavol Kupka. Na základe sťažnosti sa uskutoční miestne šetrenie po skončení prác štátnych lesov, či bola daná uvedená lokalita do pôvodného stavu.

- obecné zastupiteľstvo rokovalo o návrhu Stredoslovenských vodární a kanalizácií /StVaK/Prievidza, či obec požaduje prevziať vodovod do svojej správy.

Na základe nedostatku strojov a zariadení na odstraňovanie porúch rozhodli poslanci, aby vodovod zostal v správe StVaK Prievidza.

- poslanci ďalej schválili prijatie obecných symbolov podľa návrhu zaslaného z Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Heraldický register Bratislava. Erb obce v podobe: v srdcovom štíte v striebornom poli zo zeleného trojvršia vyrastá zelený smrek, v zadnom štíte v zelenom poli skrížené zlaté náradie – trojzubé vidly a hrable, po bokoch sklonená strieborná kosa a strieborný cep na zlatých rukovätiach. Vlajka obce pozostáva zo siedmich pozdĺžnych pruhov vo farbách žltej, zelenej, bielej, zelenej, bielej, zelenej a žltej. Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi siahajúcimi do tretiny jej listu.

Symbole obce Valaská Belá sú zaevidované v Heraldickom registri Slovenskej republiky pod signatúrou V-25/97. Vyhodenie obecných symbolov a to vlajky obce, insígnie starostu, pečatidlo obce a stolové vlajky zrealizovala firma L. I. M. Prešov.

Na zasadnutí 25. apríla 1997 schválili poslanci.

- štatút príspevkovej organizácie Miestneho kultúrneho strediska vo Valaskej Belej, ktorého účelom bolo upraviť postavenie a právne pomery príspevkovej organizácie, finančné a majetkové postavenie príspevkovej organizácie, orgány a práva a povinnosti zriaďovateľa.

Táto príspevková organizácia je zriadená na plnenie úloh obce, uspokojovanie základných verejných funkcií, resp. verejnoprospešných činností v okruhu svojej pôsobnosti, čím prispieva k zvyšovaniu všeobecného, odborného a polytechnického vzdelávania občanov, uspokojuje kultúrne záujmy a tvorivé aktivity občanov, organizuje kultúrny a spoločenský život, usporadúva podujatia pri príležitosti kultúrnych výročí a všetky činnosti spojené s kultúrou.

Na zasadnutí 30. októbra :

- v diskusii vystúpil poslanec Matúš Nemček s pripomienkou, že odpad vytekajúci zo septikov z radovej zástavby do kanála vedúceho do potoka veľmi zapácha, čo môže byť spôsobené zvedením zvodov dažďovej vody do septikov. Zároveň uviedol, že je veľmi potrebné zaoberať sa zriadením čističky a navrhol i jej situovanie – do oblasti Števíkov, alebo pod Ľudovú tvorbu.

Na zasadnutí 18. decembra poslanci odobrili:

- zapožičanie finančných prostriedkov Obci Nitrianske Rudno vo výške 200.000,- Sk na účely preklenutia finančnej tiesne, ktorá vznikla obci z dôvodu plynofikácie obce

Separovaný zber komunálneho odpadu

Na zasadnutí obecného zastupiteľstva 30. januára 1997 predseda komisie poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva Pavol Mulinka informoval poslancov o jednaní s Ing. Milanom Lukáčom z firmy TEEP Bratislava, ktorá sa zaoberá separovaným zberom komunálneho odpadu. Informoval o navrhnutom spôsobe separovaného zberu. Princíp by spočíval v tom, že by sa vytvorili oblasti, kde by boli umiestnené nádoby na rôzne komodity, ako sú sklo, papier, umelá hmota a ostatný komunálny odpad, ktoré by boli farebne rozlíšené. Určili by sa dni, počas ktorých by sa jednotlivé komodity odvážali. V súvislosti so zavedením plynu v našej obci by odpadol vývoz popola z kúrenia na pevné palivo. Poslanci nerozhodli o zadaní objednávky pre uvedenú firmu na tomto zasadnutí, ale rozhodnutie odložili na budúce zasadanie.

V diskusii vystúpil Ing. Václav Nemček, ktorého zaujímal najmä konkrétny finančný dopad na občanov. Matúš Nemček vyzdvihol význam zavedenia separovaného zberu z hľadiska predĺženia životnosti obecnej skládky z pohľadu ekológie. Podotkol, že od separovaného zberu nemožno očakávať okamžitý finančný prínos, avšak pre ozdravenie životného prostredia je veľmi potrebný.

Na zasadnutí obecného zastupiteľstva 27. februára poslanci rozhodli o zadaní vypracovania projektu separovaného zberu odpadu v obci firme TEEP, s. r. o. Bratislava. Z prezentovanej ponuky Ing. Milana Lukáča vyplynulo, že firma TEEP by za sumu 15.000,- Sk vypracovala pre obec dva návrhy separovaného zberu a to optimálny a úsporný návrh.

1. Optimálny návrh obsahuje:
Optimálne zabezpečenie zberovými nádobami a ďalšou technológiou ako je triediareň, kompostáreň a pod., ktorý je pre obec finančne náročnejší.
2. Úsporný návrh obsahuje:
Úspornejšie rozmiestnenie zberových nádob, náhradu časti zberových nádob plastovými vrecami, úpravu existujúcich zariadení na triedenie a pod.

V návrhu na separovaný zber by bolo zohľadnené:

- mentalita občanov
- finančné možnosti
- nevyhnutná stratégia pre postupnú účinnú realizáciu
- efektívna úprava a doprava vyseparovaných druhotných surovín
- optimalizácia najvhodnejšieho územia

- vypracovanie relácií v miestnom rozhlase, vývesné letáky
- zákonné nároky obce vyplývajúce z realizácie separovaného zberu ako žiadosti o dotácie, odklad splátok a prirážok a pod.

Návrh na separovaný zber by obsahoval:

1. Spracovanie vstupných údajov a zhodnotenie súčasného stavu
2. Cieľ riešenia a výpočet požadovaného množstva jednotlivých druhov zberových nádob a ich rozmiestnenie
3. Návrh zberu druhotných surovín pre separovaný zber
4. Návrh druhov zberových nádob, farebného rozlíšenia, spôsob ich manipulácie /doprava, nakladanie, vyprázdňovanie/
5. Návrh doplňujúcich zariadení pre triedenie a ich možné náhrady
6. Návrh systému organizácie a riadenia pri nakladaní s odpadmi – zber, triedenie, zhromažďovanie, odbyt a úprava odpadov. Možné podnikateľské aktivity s druhotnými surovinami – ich spracovanie, úprava.
7. Prepočet nákladov, úspor a príjmov, návratnosť vstupného kapitálu v prvom roku realizácie
8. Návrh organizačných štruktúr pre zabezpečenie hospodárenia s odpadmi
9. Návrh postupu obecného úradu pre zabezpečenie realizácie separovaného zberu – stratégia, časové a vecné plnenie nevyhnutných opatrení obecného úradu
10. Návrh odberateľov druhotných surovín
11. Systém motivácie občanov na realizácii separovaného zberu
12. Zabezpečenie dodávky zberových nádob od dodávateľa zo Slovenskej republiky aj za podmienok možnej odloženej platby – min. 1/2 roka
13. Informácia o možných zdrojoch financovania.

Plynofikácia obce

Na zasadnutí 3. apríla 1997 informoval o plynofikácii obce poslanec Pavol Mulinka. Oboznámil prítomných poslancov o jednaní, ktoré sa uskutočnilo 27. 3. na Homôlke. Jednania sa zúčastnil riaditeľ plynárni v Prievidzi pán Ondro, prednosta Okresného úradu v Prievidzi, poslanci obecného zastupiteľstva Pavol Mulinka, Anton Cigáň, Ing. Václav Nemček, starosta obce Čavoj a ďalší. Ing. Václav Nemček uviedol, že je jediná šanca, ako dostať plyn do Valaskej Belej a to z Nitrianskeho Pravna smerom cez Tužinu a Čavoj. Ing. Nemček oboznámil prítomných o možnosti poskytnutia dotácie zo štátneho rozpočtu. Je potrebné urobiť prieskum záujemcov o zavedenie prípojky plynu.

Na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 30. októbra starosta obce predložil poslancom štúdiu plynofikácie Obce Valská Belá a poslanci túto štúdiu s pripomienkami schválili.

Miestne komunikácie

Obec Valaská Belá je jednou z najväčších obcí Slovenska, čo sa týka územia. Rozprestiera sa na výmere 77 km² (spolu s Gáplom) a s touto veľkou rozlohou súvisia i veľké problémy. Obec má totiž pod správou stovky kilometrov miestnych komunikácií, s ktorými sú neustále problémy. Tieto používajú okrem domácich obyvateľov a chalupárov i miestne podniky, ako je napríklad poľnohospodársky podnik Čierna hora a Lesný závod Prievidza, pod ktorý patrí Lesná správa vo

Valaskej Belej. Majú veľké nákladné autá a rôzne dopravné prostriedky, ktoré im uľahčujú prácu, ale vzhľadom na svoju váhu značne zaťažujú miestne komunikácie. Problémy nastali najmä po roku 1989, keďže nikto nemá peniaze na udržiavanie takej drahej záležitosti, ako sú cesty. Sťažujú sa najmä chalupári, ktorí prichádzajú na svoje chalupy často na prepychových autách, ktorým nezodpovedá kvalita ciest. Starí Belania používali cesty užšie, vzhľadom k tomu, že sa po nich vozili na konských záprahoch a tieto si upravovali svojpomocne – každý laz svoju prístupovú cestu. Ale moderným dopravným prostriedkom už nevyhovujú. Chalupári sa odvolávajú na to, že riadne platia dane a služby sú neadekvátne. Poslanci obecného zastupiteľstva už riešili veľa sťažností najmä na cesty do lazov Mokrišovci, Kupkovci a Repkovci, potom cesty dolných lazov – Štrpkovci, Kopilčári a Šupinovci, ale aj na škripovských lazoch, ako sú Račkovci, Lagínovci, Javorčekovci a Lapšovci. Vzhľadom k tomu, že úprava asfaltom z hľadiska vysokej ceny neprichádza do úvahy, tie najhoršie prípady sa riešia vyštrkovaním.

Zimná údržba miestnych komunikácií zahŕňovala nasledovné komunikácie:

- cesta v okolí Belanky v ústredí obce z obidvoch strán
- cesta ku kostolu a k domu smútku
- ku škole, k radovke, k p. Hruškovi a p. Janákovi
- k zdravotnému stredisku a vedľa potoka Škrípovka k ihrisku
- do Michov a Číkov
- do Krivých, Pastierky a k bývalej Ľudovej tvorbe
- do Tantošov
- bytovky Krištáľu, povyššie a ponižšie Krištáľu
- do Rusnákov, Dutých, Štrbkov
- do Vlčkov, Matušík, Gážikovci a Kochanári
- do Repkov a Mokrišov
- podľa potreby ostatné lazy

Prednostne sa odhŕňali miestne komunikácie k zdravotnému stredisku, materskej škole, domova dôchodcov, k fare, cintorínu, námestie obce, pred obchodmi a ku škole.

Odhŕňať sa začalo, keď snehová pokrývka presiahla hrúbku 10 cm, v prípade dlhotrvajúceho sneženia sa odhŕňalo nepretržite. Do roku 1991 sa posyp robil škvárou. Od roku 1991 sa zmenil posypový materiál na piesok vzhľadom na miernejší ekologický dopad na životné prostredie.

Zapájanie telefónnych prístrojov

Na základe veľkého záujmu o zavedenie telefónu do domácností v našej obci oznámili Slovenské telekomunikácie, že v mesiacoch september a október zapoja u nás asi sto štyridsať telefónnych liniek. Z dôvodu vyťaženia telefónnej ústredne zostatok žiadostí, čo je približne 110, bude vybavených do konca roku 1998. Súviselo to so zriadením analógovej telefónnej ústredne v priestoroch novej pošty. Už niekoľko rokov dozadu sa množstvo občanov dožadovalo zriadenia telefónnej linky, avšak z dôvodu malej kapacity starej telefónnej ústredne to nebolo možné.

Vybavovali sa najmä žiadosti občanov, ktorí to potrebovali z dôvodu zlého zdravotného stavu, nakoľko potrebovali byť v spojení so zdravotníckou službou.

Dôvodom veľkého záujmu o zriadenie telefónnej linky je i vznik podnikateľskej vrstvy v našej obci, ktorá z hľadiska obchodu potrebovala kvalitné spojenie so zákazníkmi. K podnikaniu potrebovali nové technické vybavenie, ako sú faxy, počítače, ktoré potrebujú k svojej činnosti telefón.

Vodovod v Gáplí

Poslanci sa na zasadnutí 18. decembra zaoberali možnosťou vybudovania miestneho vodovodu v osade Gápel. Hlavnými iniciátormi tohto diela boli Ing. Karol Švanda - stály obyvateľ osady a páni Goralka a Schiller - chalupári. S realizáciou vodovodu začal Ing. Švanda v mesiaci apríl. Najskôr to bola len súkromná iniciatíva. Rozhodol sa vybudovať menšiu záchytnú nádrž na vlastné náklady. V náväznosti na túto nádrž mal byť vybudovaný vodojem podľa projektovej dokumentácie ako systém spojených nádob. Iniciátori tohto diela požadovali od obecného úradu materiál, práce mali byť urobené svojpomocne. Ing. Švanda sám vykopal kanál a položil potrubie v dĺžke 350 bežných metrov a zistil, že vody je dosť i pre iných (tlak vody bol dostatočný - 3,5 atmosfér). Narazil však na neporozumenie spoluobčanov z hornej časti osady, ktorí mu vyčítali, že vodovod začal budovať v dolnej časti a začali tento projekt bojkotovať.

Obvinili ho, že sa budovaním vodovodu obohatil a celý projekt sa skončil tak, že obecné zastupiteľstvo nariadilo pánom Švandovi, Goralkovi a Schillerovi uhradiť finančnú čiastku za 6/4 vodovodnú hadicu, ktorú zakúpil obecný úrad.

Investičné a neinvestičné akcie

V druhom štvrtroku boli pozvárané a osadené na priepusty vedľa cesty na cintorín mreže a priepusty boli vyčistené od nánosov. Pokračovalo sa v oplocovaní miestneho cintorína, vybuďoval sa betónový chodník cez cintorín. Vybuďovala sa nová čakáreň u Kochanov, opravená strecha na zastávke na Matušíku a natreté zábradlie a čakárne na zastávkach pri Obecnom úrade. Po zime sa upravilo okolie Obecného úradu, na budove Obecného úradu bol obnovený náter vchodových dverí, v parku pred budovou boli opravené a natreté lavičky, vyčistené a natreté zábradlie, stena pod cestou bola vylíčená. Pozvárané boli chýbajúce zábradlia na mostoch, v areály zdravotného strediska bola opravená vstupná brána a poškodené pletivo.

V mesiacoch august, september po dlhotrvajúcich júlových dažďoch sa vyštrkovali najviac postihnuté úseky miestnych komunikácií, upravila sa cesta asfaltom do Dutých a Rusnákov, pri ceste povyššie základnej školy pracovníci obecného úradu vykopali ryhu a osadili rigoly.

V kultúrnom dome v Gáplí sa upravil interiér sály, chodby a podľa potreby ostatné miestnosti. Priestory sa omietli, vylíčili, natreli farbou. Opravila sa strecha, ktorá zatekala.

V Skáli sa osadili stĺpy a namontovalo sa verejné osvetlenie aj v tejto časti obce.

Stav verejného poriadku, vývoj kriminality a priestupkovosti

Správu o stave verejného poriadku, vývoji kriminality a priestupkovosti za rok 1997 predložil riaditeľ Obvodného oddelenia policajného zboru v Nitrianskom Rudne mjr. Jozef Ciesar. Uviedol, že v roku 1997 bolo spáchaných 36 trestných činov a 61 priestupkov. V oblasti trestných činov sa jednalo hlavne o krádeže, neoprávnené používanie cudzieho motorového vozidla, ublíženie na zdraví, násilie proti skupine obyvateľov a jednotlivcov, výtržníctvo, útok na verejného činiteľa, marenie výkonu úradného rozhodnutia, zanedbanie povinnej výživy.

Čo sa týka priestupkov, boli to najmä priestupky proti majetku, proti občianskemu spolunažívaniu, priestupky na úseku ochrany pred alkoholom a inými toxikomániami, proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, priestupky na úseku ochrany životného prostredia, na úseku lesného hospodárstva a priestupky proti verejnému poriadku.

Pokiaľ sa týka porovnania rokov 1996 a 1997:

- trestné činy - nárast o 10 prípadov
- priestupky - nárast o 16 prípadov.

Z uvedených trestných činov nebol zistený páchatel' v 16 prípadoch, pričom sa jedná najmä o vlámania do rekreačných chalúp, čo je dlhodobý problém. Taktiež u priestupkov v 22 prípadoch ostal páchatel' nezistený, pričom pri všetkých sa jedná o priestupky majetkovej povahy.

Plnenie rozpočtu obce Valaská Belá v r. 1997

Pôvodný rozpočet pre rok 1997 bol schválený na aprílovom zasadnutí obecného zastupiteľstva ako vyrovnaný vo výške 6.660.767,- Sk. Postupne bol upravený na 6.813.737,- Sk, avšak skutočné plnenie k 31. 12. 1997 bolo v príjmoch 6.238.254,- Sk,, čo je 92 % oproti plánu a reálnej čiastke rozdiel predstavuje 575.483,- Sk.

Veľké výkyvy boli v skupine príjmov:

- miestne dane a poplatky	85 %
- správne poplatky	73 %
- náhodilé príjmy	43 %
- poplatok za odvoz komunálneho odpadu	81 %
- bežné a tuzemské granty	11 %
- príjmy z predaja a prenájom majetku obce	38 %

Celkové pohľadávky obce ku koncu roka predstavujú 569.657,- Sk, z toho sú najväčšie nedoplatky fyzických a právnických osôb na nájomnom za byty, garáže, pozemky, hmotný investičný majetok a drobný hmotný investičný majetok v sume 117.357,- Sk, ďalej na dani z nehnuteľnosti - 145.314,- Sk, fakturácii za teplo, vodu /reštaurácia Belanka, Kluvancová, Nemocnica Bojnice, Mokrý, Heisár/, spolu 143.961,- Sk, za služby autodopravy - 15.508,- Sk, nedoplatky na miestnych poplatkoch viac ako 32.000,- Sk.

Vo výdavkovej časti rozpočtu boli veľké výkyvy v plnení vlastne vo všetkých výdavkových skupinách a položkách okrem príspevkov /telovýchovnej jednote, farskému úradu a miestnemu kultúrnemu stredisku/ a vnútornej správy.

Pôvodne schválený výdavkový rozpočet 6.660.767,- Sk bol upravený rôznymi schválenými zmenami na 6.259.737 Sk a k 31. 12. 1997 bol splnený na 84 %, čo predstavuje sumu 5.255.686,- Sk, teda rozdiel, oproti rozpočtu je 1.004.051,- Sk.

Celkovo príjmy za celý rok 1997 sú väčšie oproti skutočným výdavkom za rok 1997 o 982.568,- Sk.

Medzi priority roku 1997 boli zahrnuté investičné akcie, ktoré sa nepodarilo zrealizovať v predchádzajúcom roku - rôzne opravy miestnych komunikácií, dokončenie prípravných prác na skládku tuhého komunálneho odpadu. Ďalej boli medzi priority zahrnuté: prípravné práce na plynifikáciu obce, v prípade dostatku finančných prostriedkov i čistiarne odpadových vôd.

Výdavky na skládku tuhého komunálneho odpadu boli plnené len na 17 % v čiastke 20.390,- Sk, na plynifikáciu obce viac ako 40. 000,- Sk, čo je zhruba 10 % z pôvodne plánovaných výdavkov.

Hospodárske pomery

Obmedzenie autobusových spojov – SAD Ilava

3. júna 1997 sa v zasadačke obecného úradu zišli občania, ktorí dochádzajú do práce do Ilavy a Dubnice nad Váhom. V dôsledku rozdelenie autodopravy na nákladnú a osobnú má osobná doprava problémy. Pred rokom 1989 bola doprava v ČSSR organizovaná tak, že dopravné podniky museli zabezpečovať obidve zložky – nákladnú i osobnú. Osobná doprava nikdy nebola zisková a čiastočne vyrovnávala náklady na ňu nákladná doprava. Po roku 1989 v rámci privatizácie bola nákladná doprava /ako lukratívnejšia zložka/ privatizovaná a osobná doprava zostala v správe štátu. Vedúcim dopravných podnikov vlastne zostal v rukách „Čierny Peter“, pretože sa strojový park – autobusy nemali z čoho kupovať. Staré autobusy pokiaľ vydržali slúžili a keď doslúžili, museli podniky Slovenskej autobusovej dopravy pristúpiť k úsporným opatreniam. Zisťovala sa rentabilita jednotlivých liniek a mnohé tieto linky sa začali odbúrať. Najhoršie dopadli obce, ktoré sú od sídla SAD najvzdialenejšie, čiže i naša obec. Ešte horšie dopadli prímestské časti, ktoré nie sú trasami na ceste do Prievidze a Ilavy. Napríklad do Škrípova sa linka vôbec nerentuje, nakoľko tam bývajú ľudia nad 70 rokov, ktorí majú podľa zákona právo na symbolické cestovné. Vozia sa z 1 Sk a Škrípov obývajú prevažne občania nad 70 rokov. Ešte väčším problémom pre obec je osada Gápel, ktorá patrí k Valaskej Belej a ktorá je vzdialená od obce 12 km. Žije tu asi 40 ľudí, prevažne všetci sú nad 70 rokov. Autobusové linky, ktoré doteraz zabezpečoval podnik SAD Ilava sa úplne rušia a SAD Prievidza tiež odmieta túto linku zabezpečiť. Nakoľko však Gápel patrí pod okres Prievidza, kompetentnými na riešenie problému sú pracovníci SAD Prievidza, ktorí však sľúbili zabezpečiť najviac 2 spoje denne. Z tohto dôvodu schválili poslanci na zasadnutí v septembri úhradu nákladov na autobusové spoje na trase Valaská Belá, Dubnica nad Váhom a Gápel vo výške 50 %.

Krištál – vytvorenie novej spoločnosti

V roku 1997 družstvo zrušilo výrobné činnosti a tieto prevzal samostatný podnikateľský subjekt začiatkom roku bola založená spoločnosť s ručením obmedzeným Cristal Glass. Táto spoločnosť bola založená spoločenskou zmluvou a sídlo má v Bratislave. Do obchodného registra bola zapísaná 3. 3. 1997. Neskôr bolo sídlo spoločnosti presunuté do Valskej Belej, kde sídli v areáli výrobného družstva Krištál. Spoločníkmi sú: Ing. Peter Klamo, Bratislava

JUDr. Miloš Barbuš, Bratislava

BKR and MP s.r.o. Bratislava.

Konateľmi (štatutárnymi zástupcami) keď môžu konať každý samostatne sú:

Ing. Peter Klamo

JUDr. Miloš Barbuš

Matúš Nemček.

Základné imanie spoločnosti je 200.000,- Sk.

Spoločnosť začala vo Valaskej Belej podnikať od 1. 4. 1997. Od sklárskeho výrobného družstva si prenajala nehnuteľnosti (pozemky, budovy a stavby)

a odkúpila technológiu, zariadenia a stroje i časť zásob. Po dohode s orgánmi družstva zriadila výrobnú činnosť a prevzala pracovníkov. Spoločnosť eviduje nasledovné prevádzky – brúsenie skla, maľovanie skla a porcelánu, kartonáž, sklárska huta, Čistička odpadových vôd (ČOV), predajne. Najviac problémov prináša sklárska huta, keď nie je možné získať odborníkov, všetci sa musia doučať.

Obchody, služby, živnosti

Od 1. 1. 1997 zriadila Daniela Heisárová z Ilavy v drevenom stánku, ktorý prevádzkovala pani Božena Kuricová pod názvom KUBO, predajňu umelých a živých kvetov a rozličného drobného tovaru.

Od 1. 4. 1997 začal v priestore rodičovského domu č. p. 417 – prístavba a garáž podnikateľ náš občan Vladimír Kodaj v činnosti brúsenie a pieskovanie úžitkového a dekoratívneho skla.

1. mája otvorila v nebytových priestoroch rodinného domu č. 37, ktorý patrí Jánovi Nemčekovi, prevádzku obchodu Potreby pre domácnosť, železiarstvo, kancelárske potreby, hračky, drogéria, stavebný materiál a pod. stavebná a obchodná firma STAVO-MARKET-GREGOR z Košec.

Zdravotníctvo a sociálne pomery, životná úroveň

Lekáreň VABA - premiestnenie

Keďže Komore lekárníkov Slovenska nevyhovovali ani priestory, ktoré bola obec nútená upraviť v bývalých priestoroch internátu, museli sa priestory lekárne znovu presunúť. Tentoraz to bolo do uvoľneného bytu na Zdravotnom stredisku. Podľa požiadaviek sa odstránila jedna stena, osadili sa dvere, z pivnice sa pripojila voda do prípravne liekov, spravil sa odpad od drezov, lekáreň sa vymaľovala. Znamenalo to ďalšie nemalé výdaje pre obec.

Domov dôchodcov – prebudovanie priestorov bývalej materskej škôlky

Na základe veľkého záujmu občanov Valaskej Belej o umiestnenie v domove dôchodcov požiadala Obecný úrad prostredníctvom listu Krajský úrad v Trenčíne – odbor sociálnych vecí o prísun finančných prostriedkov na dokončenie rekonštrukčných prác na Dome dôchodcov vo Valaskej Belej. V obci síce máme dom dôchodcov, no kapacita je nedostatočná. Je v ňom umiestnených iba 16 obyvateľov. V tomto prípade sa jedná o objekt bývalej Materskej škôlky pri Krištáli, ktorá bola v správe Školskej správy Prievidza. V r. 1995 bola správa tohto zariadenia prenesená na Centrum sociálnych služieb – Domov dôchodcov Nitrianske Pravno a kompetentné orgány rozhodli o jeho prebudovaní na dom dôchodcov. Prihliadalo sa k tomu, že by neboli problémy s odstránením bariérovosti, nakoľko všetky tri budovy, z ktorých sa objekt skladá sú prízemné. Je to kvalitne vybudovaná stavba dokončená v r. 1982. Ďalší aspekt, ktorý sa berie do úvahy je ten, že obec Valaská Belá je značne prestárla. Z 2580 obyvateľov je 750 dôchodcov, čo je 27, 5 %.

40 lazov je ešte obývaných trvalo žijúcimi občanmi, prevažne starými a z dôvodu zlej dostupnosti a vzdialenosti od centra obce nie je možné u potrebných občanov zriadiť opatrovateľskú službu. Preto je potrebné starostlivosť o starých občanov riešiť ich umiestnením v domove dôchodcov. Keďže tu máme budovu, ktorá nie je prevádzkovaná a je na tento účel vhodná, bolo by to veľmi humánne pre našich občanov, keby mohli zostať v známom prostredí.

Riaditeľ Centra sociálnych služieb v Nitrianskom Pravne pán Peter Kutiš dal vyhotoviť predbežný rozpočet na rekonštrukciu priestorov bývalej materskej škôlky. V návrhu bola požiadavka o vybudovanie práčovne a rehabilitačných miestností pod uvažovanou spojovacou chodbou medzi spodnou a prostrednou budovou, čím by sa síce značne predražila rekonštrukcia, ale čím by sme zároveň získali nové priestory. Podľa projektovej dokumentácie by nové priestory domova dôchodcov mohli prijať 30 obyvateľov a náklady na rekonštrukciu by boli okolo 3.5 milióna korún.

Krajský úrad v Trenčíne však nie je schopný zabezpečiť potrebné množstvo finančných prostriedkov, a preto je potrebné obrátiť sa so žiadosťou na Ministerstvo práce a sociálnych vecí. Obecný úrad v spolupráci s riaditeľom Centra sociálnych služieb a Okresným úradom v Prievidzi zatiaľ pristúpil k postupnej rekonštrukcii priestorov za pomoci sponzorov a chlapcov, ktorí si robia náhradnú vojenskú službu v Domove dôchodcov vo Valaskej Belej.

Školstvo a kultúra, cirkevný život

Zakúpenie kosačky pre školu

V rámci spolupráce obce so školou obecné zastupiteľstvo schválilo pre potreby školy 10.000,- Sk na zakúpenie kosačky, kôli udržiavaniu kultúrneho prostredia v areáli školy a v jej okolí.

Vznikol problém s nedostatkom priestorov pre Základnú umeleckú školu a pre potreby špeciálnej triedy, do ktorej chodia deti, ktoré majú problémy so zvládnutím učiva na základnej škole nielen z našej obce, ale aj z Temeša a Čavoja. Riaditeľ má záujem o bezplatný prenájom priestorov bývalej Ľudovej školy umenia. Keby nebolo umožnené tieto priestory využívať, deti by museli dochádzať do Nitrianskeho Rudna. Poslanci tejto žiadosti jednomyseľne vyhovelí.

Oslavy 250. výročia založenia osady Gápel

V júni 1997, presne 16. júna sa uskutočnili oslavy 250. výročia vzniku sklárskej huty a zároveň i osady Gápel. Bol pekný, slnečný deň. Oslavy sa začali v popoludňajších hodinách svätou omšou, ktorú slúžil náš pán farár Štefan Nižník. Potom nasledoval kultúrny program, v ktorom vystúpili členovia zboru pre občianske záležitosti a Folklórna skupina Belanka. Starosta obce vo svojom príhovore priblížil občanom najdôležitejšie udalosti existencie Gápla. Pri zhromažďovaní faktov o histórii Gápla vychádzal predovšetkým z publikácie pani Pišútovej a Igora Kišaca, ako i zo zápiskov obyvateľa osady Ing. Karola Švandu – rodáka z Gápla.

Pri Príležitosti osláv boli skupine občanov odovzdané ďakovné listy.

Osláv 250. výročia založenia osady Gápel sa zúčastnilo asi 300 súčasných i bývalých obyvateľov Gápla a obyvateľov Valaskej Belej. Po kultúrnom programe nasledovalo občerstvenie a zábava, ktorá trvala až do ranných hodín. Bola to

dôstojná oslava osady, ktorá sa významne zapísala do histórie slovenského sklárstva 18., 19. a 20. storočia.

Z činnosti Miestneho kultúrneho strediska (MKS)

V roku 1997 uskutočnilo MKS 136 podujatí. Medzi najvydarenejšie výchovno-vzdelávacie podujatia, ktorých bolo 10 môžeme zaradiť praktické kurzy a to kurz pre ženy - Veľkonočné inšpirácie. Účastníčky kurzu sa zoznámili a osvojili si viacero druhov techník maľovania veľkonočných kraslíc. Ďalej do bol kurz aranžovania a viazania adventných vencov a ikebán.

Poradňu Ako žiť s cukrovkou pripravili pracovníci MKS nielen pre chorých, ale taktiež ako prevenciu pre zdravých občanov.

O vzdelávacie podujatie Večer s ďalekohľadom je už tradične veľký záujem nielen u detí, ale aj dospelých občanov. Aj napriek nepriazni počasia si prišli na svoje v priestoroch Kina Slovan.

Folklórna skupina (FS) Belanka sa vo februári zúčastnila Zimných folklórnych slávností v Pravenci. Obdobie fašiangov si pripomenula už tradične fašiangovým sprievodom po obci. Takisto i stavenie a vyberanie mája.

28. 6. sa zúčastnila FS Belanka Hornonitrianskych folklórnych slávností v Nitrianskom Rudne, kde sa predstavila programom Ako do nás volajú, alebo dedina ako jedna rodina. 29. 6. vystúpila FS v amfiteátri na priehrade s programom Vydala ma mamka.

Vierozvescom Cyrilovi a Metodovi sme vzdali úctu spomienkovou slávnosťou v kine Slovan.

Okrem týchto podujatí bolo odpredmetaných 46 filmových predstavení, uskutočnilo sa 33 diskoték.

Uskutočnila sa prednáška Ako bývať. Od lektorov Krajského úradu v Trenčíne sa občania dozvedeli o využívaní finančných prostriedkov zo štátneho fondu rozvoja bývania.

V Kine Slovan sa v máji uskutočnilo i hudobno-zábavné podujatie Civil a jeho vojak Ander, v novembri Nádherný svet s R. Kajzerom, pánom Melušom a Dušanom Grúňom.

Priestory Kina Slovan slúžili i na vernisáž výstavky Zlatistá krása. Bola to výstavka bábok zo šúpolia, pletených košíkov, medovníkového pečiva. Výstava bola spojená aj s praktickými ukážkami tvorenia bábok a platenia košíkov a zároveň s predajom výrobkov.

Deti z materskej škôlky sa pri príležitosti 20. výročia otvorenia Materskej škôlky v Škrípove predstavili svojimi ručnými prácami v priestoroch kina.

Príjmy a výdavky Miestneho kultúrneho strediska v r. 1997

Pr í j m y :

od obyvateľstva	120.466
z toho:	
- vstupné do kina	38.126
- ostatné príjmy (prenájom priestorov)	82.340
Ostatné príjmy z vlastnej činnosti	61.898,60
Príspevok na činnosť od obce	<u>350.000</u>
Príjmy spolu :	532.364,60

V ý d a v k y :

Mzdové prostriedky	214.541
Cestovné	2.026
Materiálové výdavky /uhlie, energia, voda/	163.149,80
Služby a práce /požičovné, poisťné, vývoz smetí, doprava, vystúpenia a kurzy, opravy a revízie/	<u>139.157,10</u>
Výdavky spolu :	518.873,90

Rozdiel 13.490,70 Sk sa nachádza na bežnom účte v SLSP v Prievidzi.

Prístavba sociálneho zariadenia

V roku 1997 sa uskutočnila prístavba sociálnych zariadení pri kultúrnom dome. Existujúce sociálne zariadenia sa sprístupnili z tanečnej sály, takže zabávajúci sa už nemusia vychádzať von. Rozšírila sa elektroinštalácia, montovali sa svietidla, prístavba sa vymaľovala, farbou sa natreli zárubne dverí. V kotolni sa rozobrala časť komína a tento sa znovu vymuroval. Zateplilo sa potrubie vody, opravila sa strecha, ktorá zatekala. Taktiež sa opravili ríny a zvody na rínach. V tanečnej sále sa vymenili poškodené parkety a doplnili sa chýbajúce.

Zbor pre občianske záležitosti ZPOZ

Členovia zboru pre občianske záležitosti sa aktívne podieľali na príprave osláv 250. výročia založenia osady Gápel, ktoré sa uskutočnili 16. augusta.

3. februára si pripomenuli spoločne s jednou z najstarších občanok vo Valaskej Belej, s Vincenciou Pružincovou, jej 90. narodeniny. 31. mája sa konala slávnosť šesťdesiatky nášho obvodného lekára Kajetána Pindačka. 85 rokov si pripomenula spoločne s členmi ZPOZ i obyvateľka osady Gápel Mária Kollmanová. 29. novembra oslávil 70. narodeniny dlhoročný poslanec, funkcionár poľovného združenia a jeden z prvých premietáčov v kine pán Albín Rexa.

Spoločne s učiteľkami, ktoré učili v Materskej škole II na Škrípove i s učiteľkami, ktoré tam účinkujú dnes, si členovia ZPOZu pripomenuli 20. výročie jej otvorenia.

Okrem týchto obradov členovia ZPOZ ešte uskutočnili dve stretnutia s dôchodcami – v Gápli i v Domove dôchodcov vo Valaskej Belej a 26 detí uvítali na milej slávnosti víťania detí do života.

Cirkevný život

V tomto roku bolo pokrstených v miestnom kostole 43 ľudí. Nejedná sa iba o malé novonarodené deti. Mnohí rodičia, ktorí si nepokladali za povinnosť dať si svoje deti pokrstiť pred rokom 1989, tak robia až teraz, takže sme mohli byť svedkami pokrstenia i 17 ročných mladých ľudí.

V kostole bolo uzavretých 17 sobášov a bolo 38 pohrebov.

V roku 1997 sa uskutočnila i rekonštrukcia exteriéru kaplnky sv. Jozefa. Vyhotoval sa nový krov, ktorý už bol hnilý a kaplnka sa pokryla medeným plechom, ktorý by mal vydržať i niekoľko storočí. Okrem kaplnky sa pokryl medou i prístrešok pre parkovanie áut v priestoroch farského dvora. Okolo kaplnky bol vybetónovaný vzdušný tunel, čím mala byť odstránená zemná vlhkosť.

Telovýchova a šport

Komisia pre telovýchovu a šport

3.novembra 1997 zasadala komisia pre telovýchovu a šport. Spoločne s výborom futbalového oddielu Telovýchovnej jednoty Krištál' zhodnotila účinkovanie našich futbalových družstiev v jesennej časti okresnej súťaže.

Za družstvo dospelých zhodnotil priebeh súťaže tréner Július Kuna. Poukázal na klady a nedostatky jednotlivých členov družstva a vyslovil sa k celkovému priebehu jesennej časti súťaže. Podľa neho môžeme byť s herným prejavom a vystupovaním členov družstva dospelých spokojní.

Družstvo dorastencov zhodnotil v neprítomnosti trénera Dušana Repku tajomník futbalového oddielu Miloslav Hudák. Kriticky sa vyslovil k vystupovaniu dorastencov i k celkovému účinkovaniu. Nespokojný je i s umiestnením, pretože sa družstvo pohybuje na konci tabuľky.

Naopak, spokojnosť s účinkovaním svojho družstva vyjadrili tréneri družstva žiakov Pavol Siekel a Vendelín Pružinec, ktorí sa umiestnili na prvom mieste.

Na základe dobrých výsledkov družstva dospelých rozhodla komisia spoločne s výborom futbalového oddielu o spoločnom posedení športovcov i funkcionárov aj s hosťami na chate Homôlka, ktoré sa uskutočnilo 23. 11. 1997.

Okrem futbalového oddielu nemáme v obci športovcov, ktorí by sa zúčastňovali súťaží. Funguje tu síce oddiel kulturizmu, avšak tento nie je registrovaný pod hlavičkou Telovýchovnej jednoty Valaská Belá. Tvorí ho skupina nadšencov, najmä mladých chlapcov, ktorým nestačí k naplneniu kultúrnych potrieb posedenie pri alkohole v miestnych pohostinstvách, ale záleží im na udržaní si kondície a sú ochotní i sami prispieť k utužovaniu si svojho zdravia. Sú to napríklad Miroslav Vrtík, Radovan Mišinec, Peter Bagin a ďalší, ktorí si na svoje náklady zhotovili náradia do posilňovne na dobrej úrovni a momentálne sa stretávajú v budove bývalej Ľudovej školy umenia.

Sporadicky tiež funguje pingpongový oddiel a šachový oddiel, ale tieto fungujú iba niekoľkokrát do roka a organizujú pravidelne každý rok koncoročný turnaj pod patronátom starostu obce.

Obyvateľstvo

V roku 1997 sa narodilo 29 detí, z toho 14 mužov, zomrelo 31 ľudí, z toho 14 mužov. Pristáhovalo sa do obce 33 ľudí, z toho 13 mužov, odšťahovalo sa 46 ľudí, z toho 21 mužov. Bolo uzavretých 16 manželstiev.

Iné záznamy

Požiar rekreačnej chaty

V noci zo 16. na 17. augusta zhorela rekreačná chata, ktorá patrila firme J a F s.r.o., Považská Bystrica. Tento objekt okrem toho, že mal slúžiť na rekreovanie a poskytovanie ubytovacích služieb mal zároveň riešiť kancelárske priestory správcu poľesia. Zastavaná plocha chaty bola 226 m² a obostavaný priestor bol 1489 m³. Bola to veľmi pekná stavba z dreva – jednoposchodová. Pôvodný objekt, na ktorého

základoch sa chata postavila slúžil ako malotriedna škola na Matušíku a neskôr tiež slúžil ako výrobná plastových výrobkov, kde podnikal pán Baltazár Kocúr.

Ako prví na miesto požiaru dorazili požiarnici z Valaskej Belej, neskôr z okresného mesta Prievidza. Keďže však objekt bol celodrevený /zaujímavé, že ako protipožiarne opatrenie bol použitý ohňovzdorný náter/, zhorel behom niekoľkých hodín. Po krásnej stavbe zostali iba ruiny. Za príčinu požiaru určili vyšetrovatelia zlú elektrickú inštaláciu.

Gápel - história

Dejiny Gápľa sa začali písať okolo roku 1300. Vtedy, ako o tom hovorí Irena Murgašová v práci, ktorá je zachytená v zborníku Slovenského národného múzea, majiteľ Košeckého hradu daroval obec Zliechov súčasťou ktorej boli i pozemky dnešného Gápľa, kláštora na Skalke pri Trenčíne. V 18. storočí pôsobili v kláštore jezuiti. Títo využili lokalitu nachádzajúcu sa neďaleko obce Zliechov na vybudovanie sklárskej huty. Bolo to v roku 1747. Tak vznikol Gápel. Pôvod názvu nie je celkom známy. Môže byť totožný s menom niektorého jezuitu, alebo, čo je pravdepodobnejšie, podľa tvaru cesty, ktorá vedie zo Zliechova na horné Ponitrie a pri odbočke do osady Gápel má tvar vidlice, nemecky "GABEL". Časom sa pre lepšiu výslovnosť udomácnil Gápel. K tomu, aby vybudovaná sklárňa mohla slúžiť svojmu zámeru, bolo potrebných sklárskych odborníkov, ktorých jezuiti povolali z Bavorskej sklárne Steinbach. Svedčia o tom i priezviská, ktoré sa dodnes zachovali: Schlenz, Schiller, Groschaft, Mauer, Fridrich a ďalší. Postupom času sa dopĺňali, alebo prichádzali odborníci z oblastí terajšieho Slovenska, Moravy a Čiech. Dostupný údaj hovorí o tom, že roku 1768 sa v Gápľi nachádzalo 60 dospelých osôb a 27 detí.

Stará huta bola postavená z 12 murovaných stĺpov a z bukového kresaného a nekresaného dreva, pokrytá bola šindľovou strechou. Nemala komín ani povalu, bola postavená ako šopa. Takáto stavba bola častým zdrojom požiarov. Stála v strede osady, asi tam, kde je dnes kaplnka. Okrem odborníkov pracovali v hute ženy i deti, a tak v druhej polovici 19. storočia mala osada Gápel 315 obyvateľov a 24 domov. Primitívna práca v sklárni a nehygienické podmienky sa zlepšili vybudovaním novej v roku 1902. Bola situovaná v miestach, kde je dnes umiestnený hospodársky dvor štátnych lesov. Najväčším pokrokom pri výrobe skla boli taviace pece, v ktorých sa už kúrilo plynom. Fabrika si ho vyrábala sama. V potoku v horenej časti Gápľa bolo zabudované dynamo na výrobu elektriny na osvetlenie osady. V roku 1920 firma TUZ vyvlastnila pozemok, na ktorom postavila horskú železnicu z Gápľa do Ilavy v dĺžke 38 km. Tabuľové sklo podnietilo talentovaných občanov z okolitých obcí - Čavoja, Valaskej Belej, Kanianky, Zliechova, Nedožier, Brezian k maľovaniu skla, s ktorým obchodovali. Vykurovanie tejto sklárne bolo postupne modernizované použitím systému Siemens - kúrenie plynom. To, že si Jezuiti vybrali práve túto lokalitu sa dá pripísať tomu, že cez Zliechov už v II. polovici 17. storočia viedla poštová linka z Bratislavy do miest Spišskej komory. Ďalej zavážila i tá skutočnosť, že bolo dostupné drevo na tavbu a zo surovín kremeň. Jezuiti mimo sklárne založili aj majer - hospodárstvo, na ktorom hospodárili ľudia z okolia a až neskôr bol prenajímaný nájomníkom sklárskej huty. V počiatku činnosti sklárne bolo jej účelom produkovať obyčajné tabuľové sklo, ktoré pokrývalo potreby majiteľa - Jezuitov (títo vlastnili mnohé kostoly, kláštory, majery), neskôr i potreby okolitých obcí. Koncom 19. storočia sa začalo vo výrobe objavovať aj sklo duté. Začiatkom 20. storočia pracovali súbežne obe huty, stará i nová. Keď sa výroba v novej sklárni rozbehla naplno, v starej práci zastavili. Po zrušení Jezuitskej rehole v roku 1773 dosťal sa jezuitský

majetok a tým aj majetok trenčianskych Jezuitov do vlastníctva Študijného fondu (študijná základina). Ako Jezuiti, ani Študijná základina neriadila výrobu priamo, ale prostredníctvom árendátorov, ktorí ju mali v prenájme a platili ročný nájom. Výška nájomného, údaje sú z rokov 1788 - 1791, predstavovala 440 florenov štyrikrát do roka + 54 florenov za ostatné budovy.

Prehľad árendátorov:

1. Andrej Puchner - v roku 1791 obnovoval prácu v hute, pretože pred jeho nástupom skláreň určitý čas nepracovala.
2. Štefan Kondrla - pochádzal pravdepodobne z niektorých z okolitých obcí. Bol nájomníkom od roku 1792. Tento árendátor sa dožadoval vyhotovenia nájomnej zmluvy v jeho jazyku, t.j. v slovenčine.
3. Pavol Paulíny - ratifikoval nájomnú zmluvu v roku 1798. Pôsobil tu do 30. 4. 1808. Je to v histórii Gápľa jediná zmluva napísaná po slovensky, ktorú sa podarilo nájsť. Súčasne dostal povolenie páliť liehové nápoje.
4. Juraj Vilímek - árendátorom gápelskej sklárne sa stal asi od roku 1809. Rodina Vilímkovcov pôsobila v Gápľi takmer po celé 19. storočie a počas jej pôsobenia skláreň prežívala obdobie svojho rozmachu. Juraj Vilímek bol odborník a nechýbal mu ani obchodný duch. Bol to český Nemec.
5. Július Fritsch - nájom v rokoch 1894 - 99.
6. Albert Göpfert - nájom v roku 1900. Prišiel zo sklárne v Uhrovci. Bol finančne zdatný, odborne neschopný. zaslúžil sa o výstavbu novej sklárne.
7. Krebs - krčmár z Valaskej Belej mal skláreň v prenájme necelý rok.
8. Tlapa - Anděl - riadili skláreň od roku 1903 do roku 1919. Boli to českí podnikatelia. Za ich pôsobenia dosiahla gápelská skláreň čo do druhov vyrábaných výrobkov najväčší rozkvet. Do roku 1904 vyrábali ešte aj tabuľové sklo, v ďalšom období sa venovali výrobe skla dutého, brúseného, rytého, zláteného aj maľovaného. Vyrábali osvetľovacie telesá, montované kalamáre a ďalšie výrobky. Keďže značné príjmy týchto árendátorov sa neprejavili na platoch robotníkov, títo odmietali pracovať. Nájomníci prácu v sklárni zastavili a odsťahovali sa do Trenčína.
- Ešte v roku 1919 vznikla prvá družstevná skláreň Zliechov - Gápel. Družstvo malo 160 členov a existovalo asi do roku 1923.
9. Hrdina - nájomník, ktorý bol majiteľom ďalších dvoch sklární v Čechách. Výroba a rozvoj gápelskej sklárne ho až tak nezaujímala. Prednosť dával poľovačkám v okolitých lesoch.
10. Jozef Göpfert a Tichý - títo prevzali skláreň v roku 1925. Jozef Göpfert bol príbuzný predošlého nájomníka toho istého mena. Odborné vedomosti Göpferta boli prínosom pre skláreň. Zápasil však s finančnými ťažkosťami, ktoré využívali najmä veľkoobchodníci ako Gupa a Kintsch. Sklárskeho

tovaru bolo dost', a tak skupovali gápelské sklo s 15 - 20% rabatom. Prehlbujúca sa hospodárska kríza v rokoch 1928 - 29 donútila nájomcu Göpferta vyhlásiť mimokonkurzné pokonania na 35 %. Na základe tohto konkurzu a po vyplatení dlžôb skláraň v roku 1929 prestala pracovať a výroba sa v nej už neobnovila.

Značná časť odborníkov sa rozutekala do iných sklární na Slovensku, Morave a Čechách. Ba objavili sa aj v Bulharsku, Rumunsku a Grécku. Tí čo ostali v Gápli, začali pracovať v lesoch.

Gápelská skláraň mala značný význam pre Horné Ponitrie z hľadiska využitia prírodného bohatstva, zamestnanosti, rozvoja kultúry. Vznikli nové druhy činnosti, ako bolo podomové obchodníctvo s tabuľovým sklom, ktorému sa venovali najmä obyvatelia Valaskej Belej. Vzniklo maľovanie na ploché sklo /Čavoj, Kaniaňka, Brezany/. Mimo toho v Gápli bola píla, mlyn, dynamo na výrobu elektrickej energie.

Z historického hľadiska je nepochopiteľné zbúranie fabriky ako takej, ktorej príslušné budovy niesli sklársku architektúru a mohli byť v súčasnosti atrakciou Hornej Nitry i z pohľadu rozvoja turistiky.

Po roku 1945 bol znovu pokus o obnovenie výroby skla. Vzniklo družstvo Slovus - Slovenské umelecké sklo. V roku 1948 toto družstvo malo 17 zamestnancov /členov/ a na čele stál pán Gejza Fridrich.

Založenie tohto družstva začalo písať nové dejiny sklárstva v našej oblasti a na tradíciu gápelských sklárov nadviazalo Výrobné družstvo Krištáľ Valaská Belá.

Gápel sa v roku 1878 zlúčil so Zliechovom. Mal i svoju pečať priemeru 33 x 37 mm, ktorá bola použitá už v r. 1873. Na negatívne odtlačenej pečati z podušky možno poznať len obrysy nezistiteľného erbu a kolopis: SIEGEL DER GEMEINDE GAPEL.

Psy v ovčine

31. októbra v stredu večer nevedno z akých príčin sa do ovčína vo Valaskej Belej – Laz Štrbkovci dostali dva túlavé psy. Pravdepodobne chýbal bača, ktorý by rozbesnené psy vyhnal z ovčína.

Pri zhlukovaní sa 30 oviec udusilo. Akciovej spoločnosti Čierna hora vznikla škoda za takmer 150.000,- Sk.

Bačom na salaši U Štrbkov je Ondrej Žubor.